

Тракторнууды отличноор ремонтлох

Манай парти ба правительство болбол социалистическ хүдөө ажлажы механизацин түүрү техникээр зэбсэглэхин хэрэгтэ тохиха анхарал табигда байна. Хэрбээ, манай орон 1925 ондо мун 1 МТС-тэй байгаа хаа, 1938 ондо 6350 МТС-тэй болонхой. Манай орон хадаа урдан модон анзаһанай орон байһанаа, мүнөө трактор ба комбайнын орон болоо. Манай хүдөө ажлажы хадаа эгээл түүрү механизированн хүсые МТС-үүднээ абана. МТС хадаа агуу уужам Советскэ гайхамшаг газары агротехническээр элдэнэ, алдарт баян ургаса хангана. МТС болбол газар эдлэлгэдэ шийдэхий роль ээлэнэ. Тиммэнэ, тракторнууддаа зүбөөр хэрэглэхэ, тэднине саг соонь отличноор ремонтлох шухала. Полевой хүдэлмэринүүднэ (хабарай тарилга, пар хахалаа, ургаса хуяалга г.м.) саг соонь эрчим дээдэ шанартайгаар дүүргэлгэ хадаа тракторнуудай шанарнаа, тэднэй наадгүй хүдэлмэринөө дүүгдэдэг. Трактораар рекордно үндэр бүтөөсөнүүднэ туйзалга мүн лэ энээнэ дүүгдэдэг байна.

Мүнөө, манай МТС-үүд ба МТМ-үүд болбол машинно-тракторна паркы ремонтлогын—тон харуу-сагатай хүдэлмэринэ эхилжэ байна. Түнхэнэй МТС (директоронь нүх. Воронцов) «СТЗ» маркын 3 тракторнууды ремонтлогон дүүргэе. Ремонтны түүрүшн үдэрнүүд эмхитэйгээр ба бүтөөсөнгүйгээр үнгэрбэ. Хүдэлмэрин, тракторнууды ремонтлогын техникск процессай схемин ёһоор, бригадна методээр абуулагдана. Запасны частнуудта, элбэг инструментиүүдэ дутагдал үзэгдэгүй. Тус МТС-инхид тракторнууддаа отличноор ремонтлогон, ремонтлогон кампанида түүрү үүрү ээлжэ, түдөө булгадаа тэмсэжэ байһад. Мүн Кыренскэ МТС, намар-үбөрэй ремонт эхлэб.

Үнгэрэгшэ жэлэй ремонттын практикааа зохио урок хэжэ, мүнөөнэй ремонтнокампанинэ зэбсэг түгээ бэлдхэлтэйгээр саг соонь эхилжэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ оройтожо эхилдэгдэнэ ба удааруулаһанаа хаа боложо, ремонт арууулагдаһан ба шанар муутайгаар хэгдэн ушарнууд үзэгдөө һан. Хэдэн олон тракторнууд ремонтолоогонгүй үлэнэн юм. Селендумын МТС 2 «СТЗ», Түнхэнэй—2 «СТЗ», Чесанын—6 колесно тракторнууды ремонтолоогонгүй орхинон байгаа. Эдэ бүхы хадаа тракторнуудай хүдэлмэри дээрнэ элбэг харагдаһан байна. Тэрэнэй результатта, тракторнууд ходо эмдэрэдэг, дамы байдаг байгаа.

Гэхэтэй хамта, республика дотор ремонтны эхилгэ мүнөөнэ оройтуулагдажа байна. Олонхи МТС-үүд ба МТМ-үүд ремонттоо эхилдэгдүй, тэдэндэ эрчим бэлдхэлтэ хангаггүй байна. Жэжээлхэдэ, Кабанскын МТС (директоронь нүх. Курбатов, ахалагша механик нүх. Филиппов) болбол 1938 онһоо хойшо нэгэ мастерскойн барилгы дүүргэнэгүй. Тэрэндээ шухала хэрэгтэй станогуды тогтоогонгүй, байха юм. Бүхы аргабайдалнуудтай байбашы, ремонтто зэбсэг түгээ бэлдхэлтэ хангаггүй. Ремонтто бэлдхэлтэ һаял, октябрь һарада эхилбэ. Мүн, Наркомземэй ажлуудтай байһан, Саянтын МТС (директоронь нүхэр Акичук, механик нүхэр Хирьянов) тон муугаар хүдэлмэрилбэ. Үнгэрэгшэ сезондо тракторнуудань ехэнхидэ дамы байгаа. Нэгэ тракторань 450 гектар газарай орондо, арай гэжэ 100 гаран гектар хахалаа. Мүн тэршэлэн, хүдэлмэрини шанарань һайн бэшэ. Зарим тракторнуудань поле дээрэ эдбэрхэй, жэбэржэ гажжа хэдэн һараар хэбтэнэ. Колхозуудтай баталһан договороо дүүргэггүй. Нэгэ мастерскойн помещени мүнөөнэ бэлэн болоодүй. Нүүдэл мастерскойн хэрэгтэ болшоной.

Мүн тэршэлэн Хорини ба Ярууны аймагуудай МТС-үүднэ ремонтто бэлдхэлтэ хангаггүй, эхилэгын оройтуулжа байна. Кяхтын ба Ичегүйн МТС-үүд мүнөө хуртэр ремонттоо эхилдэгүй. БМАССР-ий газартаряалангай Наркомэрологш нүх. Абрамов болбол 1939-40 ондо тракторнуудай намар-үбөрэй ремонтто бэлдхэлтэ тухай приказ аяар июлинь 13-да гаргаһан байгаа. Тэрэнэй хажуугаар, ремонт тухай хэдэн олон директивүүд байха.

Гадна, запасна хуушан частнууды ремонтлон тракторнуудта табиха тухай СССР-ий Экономсовет, СССР-ий ба БМАССР-ий Наркомземэй тогтоол энэ зунай үедэ абтаһан байна. Гэбшье, дурсагдаһан тогтоолнууд, зааба-риннууд дүүргэлтэ болгодоогүй үлэнэн ушарнууд үзэгдэнэ. Кабанскын МТС-тэ аяар 7000 тухаригэй, Окино-Ключинин МТС-тэ 6000 тухаригэй запасной хуушан частнууд хэрэглэгдэггүй хэбтэнэ. Иймэ частнууд бусадны МТС-үүдтэ элбэг байха. Наркомземэй машинно-техническ таһаг (таһагы дагша нүх. Веселин) энэ шухала тогтоолнуудай дүүргэлтэ шалгах ариун уулгаһа дүүргэнэгүй. Мүнөөнэ зарим МТС-үүдтэ запасной частнууд дутаһа. Тиммэнэ, хуушан частнууды ремонтлон хэрэглэгын туйлаха шухала.

Партияна, советскэ ба газартаряалангай организацинууд болбол ремонтто эрчим бэлдхэлтэ хангажа, тэрэнине энэ дамы эхилүүлжэ хэмжээ абаха уялгатай.

Тракторнууддаа саг соонь эрчим шанартайгаар дүүргэлгэ хадаа тракторнуудай шанарнаа, тэднэй наадгүй хүдэлмэринөө дүүгдэдэг. Трактораар рекордно үндэр бүтөөсөнүүднэ туйзалга мүн лэ энээнэ дүүгдэдэг байна.

Мүнөө, манай МТС-үүд ба МТМ-үүд болбол машинно-тракторна паркы ремонтлогын—тон харуу-сагатай хүдэлмэринэ эхилжэ байна. Түнхэнэй МТС (директоронь нүх. Воронцов) «СТЗ» маркын 3 тракторнууды ремонтлогон дүүргэе. Ремонтны түүрүшн үдэрнүүд эмхитэйгээр ба бүтөөсөнгүйгээр үнгэрбэ. Хүдэлмэрин, тракторнууды ремонтлогын техникск процессай схемин ёһоор, бригадна методээр абуулагдана. Запасны частнуудта, элбэг инструментиүүдэ дутагдал үзэгдэгүй. Тус МТС-инхид тракторнууддаа отличноор ремонтлогон, ремонтлогон кампанида түүрү үүрү ээлжэ, түдөө булгадаа тэмсэжэ байһад. Мүн Кыренскэ МТС, намар-үбөрэй ремонт эхлэб.

Үнгэрэгшэ жэлэй ремонттын практикааа зохио урок хэжэ, мүнөөнэй ремонтнокампанинэ зэбсэг түгээ бэлдхэлтэйгээр саг соонь эхилжэ шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ оройтожо эхилдэгдэнэ ба удааруулаһанаа хаа боложо, ремонт арууулагдаһан ба шанар муутайгаар хэгдэн ушарнууд үзэгдөө һан. Хэдэн олон тракторнууд ремонтолоогонгүй үлэнэн юм. Селендумын МТС 2 «СТЗ», Түнхэнэй—2 «СТЗ», Чесанын—6 колесно тракторнууды ремонтолоогонгүй орхинон байгаа. Эдэ бүхы хадаа тракторнуудай хүдэлмэри дээрнэ элбэг харагдаһан байна. Тэрэнэй результатта, тракторнууд ходо эмдэрэдэг, дамы байдаг байгаа.

Гэхэтэй хамта, республика дотор ремонтны эхилгэ мүнөөнэ оройтуулагдажа байна. Олонхи МТС-үүд ба МТМ-үүд ремонттоо эхилдэгдүй, тэдэндэ эрчим бэлдхэлтэ хангаггүй байна. Жэжээлхэдэ, Кабанскын МТС (директоронь нүх. Курбатов, ахалагша механик нүх. Филиппов) болбол 1938 онһоо хойшо нэгэ мастерскойн барилгы дүүргэнэгүй. Тэрэндээ шухала хэрэгтэй станогуды тогтоогонгүй, байха юм. Бүхы аргабайдалнуудтай байбашы, ремонтто зэбсэг түгээ бэлдхэлтэ хангаггүй. Ремонтто бэлдхэлтэ һаял, октябрь һарада эхилбэ. Мүн, Наркомземэй ажлуудтай байһан, Саянтын МТС (директоронь нүхэр Акичук, механик нүхэр Хирьянов) тон муугаар хүдэлмэрилбэ. Үнгэрэгшэ сезондо тракторнуудань ехэнхидэ дамы байгаа. Нэгэ тракторань 450 гектар газарай орондо, арай гэжэ 100 гаран гектар хахалаа. Мүн тэршэлэн, хүдэлмэрини шанарань һайн бэшэ. Зарим тракторнуудань поле дээрэ эдбэрхэй, жэбэржэ гажжа хэдэн һараар хэбтэнэ. Колхозуудтай баталһан договороо дүүргэггүй. Нэгэ мастерскойн помещени мүнөөнэ бэлэн болоодүй. Нүүдэл мастерскойн хэрэгтэ болшоной.

Мүн тэршэлэн Хорини ба Ярууны аймагуудай МТС-үүднэ ремонтто бэлдхэлтэ хангаггүй, эхилэгын оройтуулжа байна. Кяхтын ба Ичегүйн МТС-үүд мүнөө хуртэр ремонттоо эхилдэгүй. БМАССР-ий газартаряалангай Наркомэрологш нүх. Абрамов болбол 1939-40 ондо тракторнуудай намар-үбөрэй ремонтто бэлдхэлтэ тухай приказ аяар июлинь 13-да гаргаһан байгаа. Тэрэнэй хажуугаар, ремонт тухай хэдэн олон директивүүд байха.

Гадна, запасна хуушан частнууды ремонтлон тракторнуудта табиха тухай СССР-ий Экономсовет, СССР-ий ба БМАССР-ий Наркомземэй тогтоол энэ зунай үедэ абтаһан байна. Гэбшье, дурсагдаһан тогтоолнууд, зааба-риннууд дүүргэлтэ болгодоогүй үлэнэн ушарнууд үзэгдэнэ. Кабанскын МТС-тэ аяар 7000 тухаригэй, Окино-Ключинин МТС-тэ 6000 тухаригэй запасной хуушан частнууд хэрэглэгдэггүй хэбтэнэ. Иймэ частнууд бусадны МТС-үүдтэ элбэг байха. Наркомземэй машинно-техническ таһаг (таһагы дагша нүх. Веселин) энэ шухала тогтоолнуудай дүүргэлтэ шалгах ариун уулгаһа дүүргэнэгүй. Мүнөөнэ зарим МТС-үүдтэ запасной частнууд дутаһа. Тиммэнэ, хуушан частнууды ремонтлон хэрэглэгын туйлаха шухала.

Партияна, советскэ ба газартаряалангай организацинууд болбол ремонтто эрчим бэлдхэлтэ хангажа, тэрэнине энэ дамы эхилүүлжэ хэмжээ абаха уялгатай.

Гадна, энэ оной октябрийн 15-наа хожом бэшэ, хуушан частнууд хэрэглэгын туйлаха шухала.

Вильно город ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договоры баталалгада

Октябрийн 3—10 үдэрнүүдэй торшо соо, Москвада, Вильно городы ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договоры баталаха тушаа асуу-

далаар Наркоминдел нүхэр Молотов ба Литвын гадаада хэрэгүүдэй Министр г. Урбшис гэгшэдэй хоорондо хэлсэлгэнүүд болобо. Нухад Сталин, Потемкин ба Литвада, СССР-ий хэрэгүүдтэ найдалгата нүхэр Поздняков, Литвын

дунгөө найдууланууды бээ бээдэ харуулаһан, доорзаагдаһан тушаа зүбшэн таараба:

СТАТЬЯ I
СССР ба Литвын хоорондо хилибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндо хабсаргагдаһан картын ёһоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэднине Литвын гүрэнэй территориян составта оруулагдтайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулагдтайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгһөө Литвада сэхэ долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэршэлэн Литвын территория дээгүүр Советскэ Союзда долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрэн соогоо сэрэгэй туһаламжа бээ бээдэ үзүүлжэ уялганууды абанад.

СТАТЬЯ III
Советскэ Союз болбол хүнгэлтэтэ условиууд дээрэ литовско армид зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туһаламжа үзүүлжэ уялга абана.

СТАТЬЯ IV
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ V
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ VI
Хэлсэбэталалга хоёр таланууд болбол Хэлсэбэталалга талануудай нагандэ эсэргүү шэглүүлэгдэнэ, ямаршье союзуды баталахагүй гү, али коалицинуудта хабаадахагүй уялганууды абанад.

СТАТЬЯ VII
Энэ пакты бодото хэрэгтэнэ бөөлүүлжэ хадаа хэлсэбэталалга талануудай сувереннэ эрхэнүүднэ, онсолбол, тэднэй гүрэнэй

СТАТЬЯ VIII
СССР ба Литовско Республикын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай уялганууды дайраһан (2-7 статьянууд), хубида энэ договорой болзор—15 жэл, зүгөөр, хэрбээ энэ договоры баталагдаһан болзор соонь денонсиралаха шухала гэжэ, болзоронь үнгэрэхэһөө нэгэ жэл урда, Хэлсэбэталалга талануудай нэгэнэй олоогүй һаань, энэ болзор хадаа удаадахи 10 жэлдэ өөрнгөө хүснэ автоматическэ үргэлжэлүүлжэ байна.

СТАТЬЯ IX
Энэ пакт хадаа ратификаци тухай актууды андалаһан ментһоо хойшо хүсэндэ орохо байна. Эдэ актууды андалалга хадаа тус пакт баталһан үдэрһөө хойшо зургаан үдэрэй торшо соо, Рига городто хэгдэхэ байна.

Энэ договор хоёр оригиналар, орд ба литовско хэлэнүүд дээрэ, 1939 оной октябрийн 10-да, Москва городто бэшэгдэбэ.

В. МОЛОТОВ.
И. УРБШИС.

Вильно город ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договор

СТАТЬЯ I
СССР ба Литвын хоорондо хилибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндо хабсаргагдаһан картын ёһоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэднине Литвын гүрэнэй территориян составта оруулагдтайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулагдтайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгһөө Литвада сэхэ долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэршэлэн Литвын территория дээгүүр Советскэ Союзда долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрэн соогоо сэрэгэй туһаламжа бээ бээдэ үзүүлжэ уялганууды абанад.

СТАТЬЯ III
Советскэ Союз болбол хүнгэлтэтэ условиууд дээрэ литовско армид зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туһаламжа үзүүлжэ уялга абана.

Вильно город ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договор

Октябрийн 3—10 үдэрнүүдэй торшо соо, Москвада, Вильно городы ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договоры баталаха тушаа асуу-

далаар Наркоминдел нүхэр Молотов ба Литвын гадаада хэрэгүүдэй Министр г. Урбшис гэгшэдэй хоорондо хэлсэлгэнүүд болобо. Нухад Сталин, Потемкин ба Литвада, СССР-ий хэрэгүүдтэ найдалгата нүхэр Поздняков, Литвын

дунгөө найдууланууды бээ бээдэ харуулаһан, доорзаагдаһан тушаа зүбшэн таараба:

СТАТЬЯ I
СССР ба Литвын хоорондо хилибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндо хабсаргагдаһан картын ёһоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэднине Литвын гүрэнэй территориян составта оруулагдтайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулагдтайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгһөө Литвада сэхэ долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэршэлэн Литвын территория дээгүүр Советскэ Союзда долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрэн соогоо сэрэгэй туһаламжа бээ бээдэ үзүүлжэ уялганууды абанад.

СТАТЬЯ III
Советскэ Союз болбол хүнгэлтэтэ условиууд дээрэ литовско армид зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туһаламжа үзүүлжэ уялга абана.

СТАТЬЯ IV
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ V
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ VI
Хэлсэбэталалга хоёр таланууд болбол Хэлсэбэталалга талануудай нагандэ эсэргүү шэглүүлэгдэнэ, ямаршье союзуды баталахагүй гү, али коалицинуудта хабаадахагүй уялганууды абанад.

СТАТЬЯ VII
Энэ пакты бодото хэрэгтэнэ бөөлүүлжэ хадаа хэлсэбэталалга талануудай сувереннэ эрхэнүүднэ, онсолбол, тэднэй гүрэнэй

СТАТЬЯ VIII
СССР ба Литовско Республикын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай уялганууды дайраһан (2-7 статьянууд), хубида энэ договорой болзор—15 жэл, зүгөөр, хэрбээ энэ договоры баталагдаһан болзор соонь денонсиралаха шухала гэжэ, болзоронь үнгэрэхэһөө нэгэ жэл урда, Хэлсэбэталалга талануудай нэгэнэй олоогүй һаань, энэ болзор хадаа удаадахи 10 жэлдэ өөрнгөө хүснэ автоматическэ үргэлжэлүүлжэ байна.

СТАТЬЯ IX
Энэ пакт хадаа ратификаци тухай актууды андалаһан ментһоо хойшо хүсэндэ орохо байна. Эдэ актууды андалалга хадаа тус пакт баталһан үдэрһөө хойшо зургаан үдэрэй торшо соо, Рига городто хэгдэхэ байна.

Энэ договор хоёр оригиналар, орд ба литовско хэлэнүүд дээрэ, 1939 оной октябрийн 10-да, Москва городто бэшэгдэбэ.

В. МОЛОТОВ.
И. УРБШИС.

Вильно город ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договор

СТАТЬЯ I
СССР ба Литвын хоорондо хилибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндо хабсаргагдаһан картын ёһоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэднине Литвын гүрэнэй территориян составта оруулагдтайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулагдтайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгһөө Литвада сэхэ долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэршэлэн Литвын территория дээгүүр Советскэ Союзда долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрэн соогоо сэрэгэй туһаламжа бээ бээдэ үзүүлжэ уялганууды абанад.

СТАТЬЯ III
Советскэ Союз болбол хүнгэлтэтэ условиууд дээрэ литовско армид зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туһаламжа үзүүлжэ уялга абана.

Вильно город ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договор

Октябрийн 3—10 үдэрнүүдэй торшо соо, Москвада, Вильно городы ба Виленскэ областие Литовско Республикада үгэхэ тухай ба Советскэ Союз ба Литвын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай договоры баталаха тушаа асуу-

далаар Наркоминдел нүхэр Молотов ба Литвын гадаада хэрэгүүдэй Министр г. Урбшис гэгшэдэй хоорондо хэлсэлгэнүүд болобо. Нухад Сталин, Потемкин ба Литвада, СССР-ий хэрэгүүдтэ найдалгата нүхэр Поздняков, Литвын

дунгөө найдууланууды бээ бээдэ харуулаһан, доорзаагдаһан тушаа зүбшэн таараба:

СТАТЬЯ I
СССР ба Литвын хоорондо хилибарисаа бүхэжүүлхын зорилгоор, энээндо хабсаргагдаһан картын ёһоор Вильно город ба Виленскэ область болбол, тэднине Литвын гүрэнэй территориян составта оруулагдтайгаар, СССР ба Литовско республикын хоорондо хилэ байгуулагдтайгаар, Литовско Республикада үгтэнэ, гэхын хамта энэ хилэ хадаа нэмэлтэ протокол соо бүри тодор харуулагдаха байна.

СТАТЬЯ II
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол алишье ехэ европейскэ державануудай зүгһөө Литвада сэхэ долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарнуудта, мүн тэршэлэн Литвын территория дээгүүр Советскэ Союзда долбоглын гү, али долболохо аюулай гараха ушарта алибүхы, тэрэн соогоо сэрэгэй туһаламжа бээ бээдэ үзүүлжэ уялганууды абанад.

СТАТЬЯ III
Советскэ Союз болбол хүнгэлтэтэ условиууд дээрэ литовско армид зэбсэгээр ба бусад военнэ материалнуудаар туһаламжа үзүүлжэ уялга абана.

СТАТЬЯ IV
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ V
Советскэ Союз ба Литовско Республика болбол Литвын гүрэнэй хилин хамгаалагы хамтаран бөөлүүлжэ уялганууды абанад, энээнэй тулада, харилсан хэгдэн хэлсэлгээр тогтоогдон Литовско Республикын пунктнуудтэ нарыа хизаарлагдан тооной советскэ хуурай замүүд ба агаарай зэбсэгтэ хүснүүднэ өөһэднине гарзаар бариха эрхэды.

СТАТЬЯ VI
Хэлсэбэталалга хоёр таланууд болбол Хэлсэбэталалга талануудай нагандэ эсэргүү шэглүүлэгдэнэ, ямаршье союзуды баталахагүй гү, али коалицинуудта хабаадахагүй уялганууды абанад.

СТАТЬЯ VII
Энэ пакты бодото хэрэгтэнэ бөөлүүлжэ хадаа хэлсэбэталалга талануудай сувереннэ эрхэнүүднэ, онсолбол, тэднэй гүрэнэй

СТАТЬЯ VIII
СССР ба Литовско Республикын хоорондо харилсантуһалалсаха тухай уялганууды дайраһан (2-7 статьянууд), хубида энэ договорой болзор—15 жэл, зүгөөр, хэрбээ энэ договоры баталагдаһан болзор соонь денонсиралаха шухала гэжэ, болзоронь үнгэрэхэһөө нэгэ жэл урда, Хэлсэбэталалга талануудай нэгэнэй олоогүй һаань, энэ болзор хадаа удаадахи 10 жэлдэ өөрнгөө хүснэ автоматическэ үргэлжэлүүлжэ байна.

СТАТЬЯ IX
Энэ пакт хадаа ратификаци тухай актууды андалаһан ментһоо хойшо хүсэндэ орохо байна. Эдэ актууды андалалга хадаа тус пакт баталһан үдэрһөө хойшо зургаан үдэрэй торшо соо, Рига городто хэгдэхэ байна.

Энэ договор хоёр оригиналар, орд ба литовско хэлэнүүд дээрэ, 1939 оной октябрийн 10-да, Москва городто бэшэгдэбэ.

В. МОЛОТОВ.
И. УРБШИС.

Вильно город ба Виленскэ областие

1814 — Ородой агуухэ поэт М. Ю. Лермонтов — 1939

ГУРБАН ПАЛМА

(Зүүн зоной домог)

Аравин газарай эльһэн гурбан дунда
Асара үндэр омог гурбан пальма-
нүүд.
Агалаг талын пальма доороһоо,
уһан булаг
Арьялан урдажа, хүйтэн долгёор
сэсэрен байна.
Аяма халуу наранһаа, эльһэтэ
халхинһаа
Анда нүхэдэн ногоон набшаараа
нэмэрнэ.

Олон жэлүүд ойлгомторгүйгөөр
үнгэрнэ.
Ондоо ороной ангаһан эсэһэн аян-
шан
Урадан байгаа амтатай хүйтэн
уһаарань
Ундаа харьян, сөөжынгээ гүймэр
унтараагаагүй.
Хайрата набшанууд, харьялан
байгаа горьхон,
Халуу наранда, хатажа шөргөжэ
эхилэе нэн.

Гурбан пальманууд бурханын ха-
ража оробо,
«Гутажа халахын түлөө эндэ тү-
рөө гүбди»
Наһан соогоо хүнэй нүдэ байр-
луухагүй
Наранда хатажа, халхинда найга-
хын түлөө
Агалаг гүбид бидэ түрөө гүб-
ди?..

Ай, тэнгери, шиний нангин шийд-
хэбэри боруул!
Аниргүй боломсооронь, аяар хо-
лоһоо,
Алтан элһэн мушхаран дэгдэнэ,
Хонхын абянууд шөнхонин га-
ража,
Ховёр нэмэрһэн ганзаганууд
эрээнэ.
Уһан далайда найгалзһан онго-
сонуд шонги
Олон төмөөнүүд һубаран гүбһэн
гарана.

Атар бүхэнгүйдэй хоорондуур
амашан
Аянай майханай угалзата хормой-
нуудыг,
Аалиханаар заахан гарнууд үр-
гэжэ
Айдархан басагадай хара нүдэл
халзана...
Ара гэдэргээ эмээлэйнгээ бүүр-
гэдэ няадан
Араб хүн сагаа морёо шабхадана.
Айһан морининь, урда хүлүү.

Д. Чернинов оршуулба.

УЗНИК

Харанхы түрмөө дэлжит,
Харахам, үдэрэй туяа,
Харахан нүдэтэй басагаа,
Харамсаг дэлхэтэй морёо!
Түрүүн залуу сөбөрхөнийн
Амтатайханаар тэбэржэ озохон.
Гингэжэ мориндоо мордожо
Тала оруу халхяр талихам.

Тюрмий сонхо алар дээрэ,
Түмэр үүдэнийн сууратай.
Харахан нүдэтэй холло даа,
хайхан гоё орондоо;
Наринхан хүлэг морини
Ногоон таладаа хазааргүй.

Наадан һүүлээ хийдхүүлэн,
Налагай, сөбөрхон ябана.
Гансабдаа — байр намда байхагүй:
Нисэһэн хананууд тойроно,
Бүхэеэ наһан зулын гал
Бүүдэгэр һүлэмхээр шатана;
Арайхан гэжэ үүдэний арабаа
дууданал
Харуугүй харуулшын удаахан
абяан,
һүнийн номоһондоо алхахыг
һонор элхэнээр дууданал.

Д. Хилтухин оршуулба.

Лермонтовэй поэскин арадай шанартайн

Пушкинай трагическа үхэл ба үшөө бүри залуугаар наһабара-
һан, ородой нүгөө агуухэ пёт —
Лермонтовэй мүн тэдэ зэргэтра-
гическа судьба хадаа зуунжал
балон хойно бидэний сэдхэжэ
долоһоно. Ород арадай энэ гени-
альна хүүдэл творчество болбол
мүнөө хүртэр бидэндэ түрэл ба
дүтэ зангаараа үлэнэ.

Манай суута критик Белинский
болбол Лермонтовтэ зориулан
статья соогоо нигэжэ бэшэһэн юм:
«Агуухэ поэт хадаа өөр тухай-
гаа, өөрнөө би тухай хэлэхэ-
дээ, юрэнхы бүгдэ тухай — хүн-
түрэлтэн тухай хэһэн, ушарань,
хүнтүрэлтэн ажаһуудат юма
тэрэний натура доторонь булта
байна. Иимэ тула, хэһшье тэрэ-
нэй гашуудал дотор өөрнөө
гашуудалые мэдэлэг, хэһшье тэрэ-
нэй наһаа сэдхэлдэ өөрнөө
мэдэлэг ба тэрэндэ гансахан
поэдые бэшэ, харин хүнийн,
хүнтүрэлтэн өөрнөө ахадүүе
харадаг байна».

Мүнөө Лермонтовые уншахадаа,
бидэнэр болбол помешчүүдай ба
капиталистнуудай дарлалта дотор
зобохон общество дотор гамгүй-
гөөр дарагдажа байһан сүлөөтэй
түлөө, хүнтүрэлхитэ ёһоной түлөө
тэмсэгшье тэрэндэ харанабди,
бидэнэр тэрэндэ ородой культу-
рын ба литературын агуухэ ту-

дөөлгөшдэй нөгье харанабди.

Пушкинай алууһан тэрэ бүрэг

харанхы үдэрүүдтэ Лермонтов

болбол Пушкинине алагшадта

эсэргүү зориулагдан хоромсол

ба зөбүүрхэл дүүрэн үгэнүүдээр

выступалаа нэн. «Шэдэй үхэл»

гэжэ тэрэний гайхамшаг шүлэг

хадаа орой агуухэ пэдые ала-

һан бүхы гэмтэ нюрунуудыг

гамгүйгөөр элрүүлэн бутасхи-

һон байгаа. Тингээд «Сүлөө»,

Гени ба Алдарыг үгэйхэснэ, «Гэ-

һэн үгэнүүдээр Лермонтовэй эл-

рүүлэн сохон, тэдэнэр болбол

«гашуудал ба хоролхолоор шүд-

халдан түмэр шүлэгэйнь» түлөө

үһөөгөө абхаа удаараагүй бэлэй.

Лермонтовые хоролхор зүгүлү-

лэгдһан молхи офицерей һомонь,

пэсдэй амнаһыг таһалһан байна.

Тэрэнийн алагша булай

һөнгөргүйгөөр

Сохисо буулгаа... аршалагда-

шагүй, тэдэ:

Сохисо хоһон зүрхэн тэгшээр

налганаашыгүл гартань пис-

толет.

Пушкинай үхэл тухай Лермон-

товэй эдэ үгэнүүдэн ородой

агуухэ пэсдэй үхэлэй һүүлдэ

мил дүрбэн жэл болоод байха-

дань дахин дабагдаһан байна.

Энэ удаа тус үгэнүүдэ Лермон-

товэй үхэл тухай хэлэхэ ушартай

М. Ю. Лермонтов.

Захья

Хүндэтэ ахамни шамтайгаа
Хөөрөдхө хомулаа наһаатай
һам:
Алтан дэхтэйдэ, үни удаан
Амида ябахайгш тэсөнэ!
Наһаар ши гэрлээ бусаха байнш:
Найрхаха юб? Сөхын хэһэдэ,
һайн ябаһай даа гэжэ, намда
наһаагааш зобохон хүн үгы даа.

Хүн, магад, һуражам болохо...
Хэһэйш һураа хада, хэлээрэй:
Сөхэ ерөнһон һомондо
Сөөжэ сүмэ буудулаа,
Хаанай түлөө үнөөр үхөө
Манай эмшэд тулхур байна даа,
Түрлэн эхэ орондоо
Мэндэ хүрээ нэн, гэрэй даа.

Аба эжыни, ошоходош
Амида байха азы даа...
Гашуудалда тэдэний оруулха
Хайратай байна даа, намда;
Хүн нэ энэйнь амида байгаа наа,
тээ,
Хэлээрэй: бөшөг бөшөхө залхуу-
раа гэжэ
Потынь походто элгээ ээ,
Намайе бү хүлээтэ, гэрэй!
Хүршэ бисаган бий юм нэн даа...
Хөөрөдхө тараһанаа наһаадам
Хэдш үни болооб даа.
Тэрэ намайе асуухагүй даа...
Тээ, сөхын хуу хэлээрэй,
Хонор зүрхын бү хайралаарай,
Хонор нэ э үйлэна бөө,
Хоро болохогүй, тэрэндэ!
Д. Чернинов оршуулба.

ҮҮЛЭНҮҮД

Ог торгойн үүлэхэнүүд, мүнхэ
аяншанууд!
Номёр талатан, һубадаар гэнжэ-
тэн,
һэрүүн хойто оронһоо урда хи-
заар руу
Һубарнат, нам шонги наһаадам.
Хэн танин намааб: хуби заяанай
шиидэбэри гү?
Эли бэшэ атаан гү? эли гараһан
хоролот гү?
Али гэмтэ хэрэг хэхэ наһаа

Али нүхэдэйш хорото хардалган
гү?
Угы, үрһөггүй таряалан танине
хашараагаа...
Зоболоншье танда харша, хүсэл
шунал харша ла,
Мүнхэдөө хүйтэн, мүнхэдөө сү-
лөөтэй ябанал гү?
Эхэ ороншье танда байдаггүй,
намнуулаашье бөшөг таанар.
Шираб Нимбуев оршуулба.

УЙДХАРТАЙ ДАА, ГУНИГТАЙ

Уйдхартай даа, гунигтай! Сөдхэ-
лэйнгээ гашууданан үе соо
гараашье үгэхэ хүнгүйл би...
Хүсэл.. ходооо хүсэһэнэйшье
туһа юуб даа?
Тээд жэлүүд ошоно — бүхы эр-
хим жэлүүднй!
Дуралха — тээд хэндэ? — саг зуура
һаа дэмь даа,
Тээд мүнхэдөө дуралаха арга-
гүй лэ...
Бөөс хараад үзэхэ гүб? — Тэндэш-

ни урдым гэхэ юмшөгүйл.
Баяршье, ядаралшье, юмшье
тэндэ хомор лэ,
Зориг шунал? — тээд тэрэний ам-
тата үбшөөнийн
Зайлашагүй хэзэшье хосорхо
лэ,
Хүйтэн наһааар эрьһэн тойрон
харан гэгээм
Ажабайдалшье хоһон, мүнхэг
байна лэ.
Шираб Нимбуев оршуулба.

ТАМАРА

Харанхыгаар Терейг урдадаг
Хааша үндэр Дарьялай
Хара байсын оройдо,
Харалаан, башин харагдана.

Хабшуу үндэр башня соо
Хатан Тамара байдаг юм:
Аниел шонги аруухан аад,
Демон шонги харатай юм.

Бүнийн хахадый манан соо
Бүлэмхихэн гал ялазгад,
Холын алишанда харагдан
Хонотого уржалан байдаг юм.

Тамарын дуулаха дуудана:
Далаал хурисал дүүрэн аад,
Ганаржа холодохын аргагүй,
Гашагүй шанта хүсэтэй нэн.

Наймаашан, сэрэгүүд, пастухшье
һаа,
Байхан дуунда татагдана:
Урдаһань үүдэн нээгдэнэ,
Урттай Евнух угтана.

Жемчуг, дурдаар шэмһэн
Зөөлөн зузаан постель дээр,
Зомоһоо хүлээн хэбтэнэ, — Урдань
Хөөр хундага архи хөөһөтөнэ.

Гар гараа халуунаар барилсан
Галта уралнуудань нилэнэ,
Бүглүү зэрлэг абянууд
Бүхэли һүнийдөө дуудана.

Хонор тэрэ башня соо
Хонор хүбүүд, наһаадауд
Хоримдо зуугаадаараа сугларба гү,
үхээрдэ хүнийе үдэшэнэ гү.

Үүрэй туяа һайхан
Уулын орой гэрэлтүүлэмсээр
Баһа дуугай боложо,
Башня ёрхойн харална.

Терек гансал хабсал соогоо
Түеран шууян байгаа нэн;
Долгин долгёо эбдэнэ,
Долгин долгёо эрхүйнэ;

Амиггүй дуугай бөөмө
Абаашаа саамань яарана;
Сонходо Тамара гаража
«Баяртай» гэхэнэ дуудана.

Ямар прагуу хахасаан бэ,
Ягаа амтатай абяан бэ,
Дахин уулзахын байрагдди,
Дуралжа таалахын найдуулдди.

Д. Чернинов оршуулба.

КИНЖАЛ

Дуратайб шамда булад миний
кинжал,
Дуратайб даа, гэрлэтэ хүйтэн нү-
хэринь.
Үһөөгөө абхаа, грузин шамай
дабтаа
Ухалтэ дайнда, черкес шамай
хурсадхаа.

Унжэгэн сагаан гарнууд, намда
шамай бөлөлгөө,
Улэжэ хахасахадаа, дуралхал бол-
гон үгөө.
Улаан шуһан ирһөөш тинхэдэ
гоожогүй,
Уйдхарай жемчуг-нүдэнэй уһан

дуһалаа нэн.
Харахан нүдөнүүд илламаар ур-
даһаам хараһа,
Хайрата уйдхар мэлмэлээн үзэг-
дэнэ.
Гэрлэдэ табинан булад шонги
Гэнтэ алагад гэнэ, гэнэ унтарна.

Залуу дуратай тэмдэг, аян м
нүхэр болобош,
Зайгуул намда туһатай жэшөө
болонош.
Булад нүхэринь, би шамдал адали
Бодол зүрхээ хубилхагүй, хатуу
абхаа.

Д. Чернинов оршуулба.

ПАРУС

Сөнхир хүхэ далайн мананда
Сайбалзан ябана гансаарданан
парус
Холын орондо юугээ тэрэ бэлэ-
рээб?
Халуун нютатгаа юугээ тэрэ
хаяа?
Долгин наадана, халхин эшхэр-
нэ,
Хотолзоно мачтань, хүршэгэнэ-
нэ;
үгы даа! өөһөн жаргал бөдөр-

нагүй
Жаргалһаа тэргэлжэ гүйнэ-
гүй!
Доронь окторгойһоо гэрлэтэй урас-
хал
Дээрэнэ алтан наранай туяа:
Хабархуу парус шуурга даллан
урина,
Шуурган соо амар бийди наһа-
налтай.

Д. Хилтухин оршуулба.

найгаа һүүлдэ Белинский бэшэ
һэн. — Тэрэ хадаа искусствые яа-
һан зүбөөр харанаб даа, гоёһай-
ханай яһан гүнзэгы ба сөбөр
шууд амтан тэрэндэ байнаб даа.
О, энэ хадаа Иван великийн зэр-
гын ородой поэт болохо юм... Тэрэ-
нэй үгэ бүринь — тэрэ өөрөө,
тэрэний хамаг натура, өөрнөө
бүхы гүнзэгыгөөрөө ба бүрин
бүтөөрөө байна. Би аймхай бэ-
шэб, намайе иимэ бүрин бүтэн,
бүхэли натуранууд дарана. Гэ-
бөшье, Лермонтовэй зөхөл дотор-
һон революционн протестын хүсэ-
нь хадаа, тэрэ болбол гансахан
лэ тэрэндэ таарахагүй бодото бай-
далыг харуулаараа хизаарлаагүй-
дэнэ байна. Тэрэ болбол энэ
байдалтай тэмсэхэ тухай асуу-
дал табинан, тэрэ болбол дарлал-
татай тон эбсэһгүй ба асэһэн
хүртэр тэмсэхээр бэлэн хүнүү-
дэй, тэмсэгшдэй образудыг
байгууһыг оролдохон байна.

Гэбөшье, Лермонтовэй трагеди
хадаа гүн: эгы реакция үдэ хү-
далжа байһандан байна. Декаб-
ризм бутасхигдһон байгаа. Ре-
волюционн-демократическа хүд-
лөөн үшөө арай-арайхан эхилжэ
байгаа. Иимэдэ Лермонтов болбол,
хэһшье революционн үгэнүүдэй нэ-
гэбшье үгэн хүмүүжһөн образто
революционер Гамбетовэй мартаг-
лашагүй образыг гарган «ю хэ-
хэб?» гэжэ өөрнөө роман дотор

Чернышевский хэһэндэ адлаар, үүл
бодото байдал доторонь өөрнөө
образуудай материал оложо ша-
даагүй бэлэй. Лермонтовэй гени-
альна поэмануудай удхань хадаа
тэмсэлдэ урлагта дотор, тэмсэг-
шэ — хүн тухай мечта дотор байна.

Лермонтов болбол бүхы зөхөл-
нуудараа, самодержавны дурал-
даа аашы ба даралалтыг үзэн
дуулааараа, эхэ орондоо эхээр
дуралаараа, өөрнөө эгигдһөн
юмшье героическа хамаагдалаг,
бөөс гамнахагүй баатаршалгада
бэлэн байдаг сүлөө хүн тухай
мечтагаараа бидэ бүхэндэ гүнзэг-
гүйгөөр дүтэ байна.

Сохом мүнөө, Лермонтовэй зө-
хөлнууд арадбүгдэн доторонь
болоод байхада, эдэ зөхөлнуудань
бүхы арадта үнэхөөрөө уншагда-
даг болоод байхада, тэрэнийн
бүхы арадта дүтэ болгодог нота-
нууд: хүндэ дуралһан дуралал,
хүнийн эгигдһөн эгигдэ, сүлөө ба
хүсэтэй хүн тухай мечтань хадаа
тусгаар хүсэтэйгээр ханхинана.

Энэ мечтань манай ороноор,
манай арадар бөлүүлэгдэбэ
Царска Россиян үхэнгир ор
шомбайдал дотор байхадаа,
мүнөө бөлүүлэгдэд байгаа
арадай баруун хайхан ерээдүй
тухай мечтанһан агуухэ уранзо-
хөлшомнуудай дураскаһыг арад
мүнхэлжэ байна.

Л. Тимофеев

Харуулсала редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес: Центросоюзная, 19, телефон редактора 3—44 отв. секретарь 3—23. Сельхозотдел — 7—55, отдел кадров — 5—07.